

02.12.2021

Dnro 21148/03.04.04.04.01/2020

Asia Tietosuoja-asiaa koskeva valitus

Valittaja Google LLC

Päätös, josta valitetaan

Apulaistietosuojavaaltuutettu 3.6.2020 dnro 918/154/2019

██████████ on 31.1.2019 saattanut tietosuojavaaltuutetun toimistoon vireille asian, jossa on kysymys 12 url-hakutuloslukkien poistamisesta Google Search -hakupalvelusta. Asiaa selvittäessä Google LLC on ilmoittanut poistaneensa url-hakutuloslukit 2 ja 12, mistä johtuen apulaistietosuojavaaltuutetun valituksenalainen päätös on rajattu koskemaan url-hakutuloslukkejä 1 ja 3–11.

Valituksenalaisen päätöksen kohteena olevat url-hakutuloslukit johtavat verkkosisältöihin, joiden pääasiallisena aiheena on hakijasta julkaistu etsintäkuulutus. Saatavilla on kuitenkin myös tieto siitä, että Helsingin hovioikeus oli ██████████ tuominnut hakijan törkeästä huumausainerikoksesta yhdeksän vuoden ja neljän kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen. Verkkosisällöissä on kuvailtu hakijan ulkomuotoa ja pyydetty ilmoittamaan hakijaa koskevat havainnot Helsingin poliisin johtokeskukseen.

Hakija on perustellut tekemäänsä poistopyyntöä muun muassa sillä, että poistettavaksi pyydettyjen url-hakutuloslukkien takaa on löydettävissä tietoa, joka on jo vanhentunutta. Hakija on kertonut, että kysymyksessä oleva etsintäkuulutus ei ole ollut voimassa huhtikuun 2011 jälkeen. Hakija on korostanut, että kysymyksessä olevat verkkosisällöt koskevat nimenomaisesti etsintäkuulutusta, ei etsintäkuulutuksen taustalla olleita seikkoja.

Apulaistietosuojavaaltuutettu on valituksenalaisella päätöksellään hyväksynyt hakijan vaatimukset ja antanut Google LLC:lle yleisen tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisen määräyksen noudattaa hakijan pyyntöä kysymyksessä olevien url-hakutuloslukkien poistamisesta.

Apulaistietosuojavaltuutettu on esittänyt päätöksensä perusteluina muun ohella seuraavaa:

Rikollisen teon tekeminen ja siitä tuomitukseksi tuleminen tuottaa henkilölle lähtökohtaisesti julkista asemaa yhteiskunnassa ja saattaa häntä niin sanottuun media-altistukseen kyseisen teon osalta. Lähtökohta on, että rikollisen teon tehneellä henkilöllä ei voi olla tekonsa jälkeen samanlaista perusteltua oletusta yksityisyytensä suojan laajuudesta kuin rikokseen syyllistymättömällä henkilöllä.

Edellä sanottu ei kuitenkaan tarkoita, että rikokseen syyllistyneellä henkilöllä ei olisi lainkaan yksityisyyden suojaa. Rikollisesta teosta ja siitä saadusta rangaistuksesta huolimatta osa kyseisen henkilön henkilötiedoista jää hänen yksityiselämänsä ja hänen perusoikeutenaan olevan yksityisyyden suojan piiriin.

Hakijan asiassa on riidatonta, että hänet on vuonna [REDACTED] tuomittu törkeästä huumausainerikoksesta yhdeksän vuoden ja neljän kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen. Hakijalle on tämän myötä syntynyt Euroopan unionin tuomioistuimen tuomiossa C-131/12 tarkoitettu julkinen tai julkisen kaltainen asema. Tämä julkinen asema tuo lähtökohtaisesti suurelle yleisölle oikeutetun intressin hakijaa koskevien henkilötietojen saamiseen Google Search - hakupalvelusta tuomiossa C-131/12 linjatulla tavalla.

Hakija ei ole kiistänyt tulleen tuomitukseksi törkeästä huumausainerikoksesta yhdeksän vuoden ja neljän kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen eikä olleensa etsintäkuulutuksen kohteena. Asiassa ei siis varsinaisesti ole kysymys siitä, että kysymyksessä olevien url-hakutuloslukkien takaa olisi saatavilla tietoa sellaisesta hakijaa koskevasta asiasta, joka ei ole totta. Merkitystä on kuitenkin sillä, että kysymyksessä olevien verkkosisältöjen kohteena on hakijasta julkaistu etsintäkuulutus, eikä etsintäkuulutuksen taustalla vaikuttavat tekijät. Verkkosisällöissä ei ole tarkemmin kerrottu hakijan rikoksesta. Hakijan teko ja siitä saatu rangaistus ovat ainoastaan maininnan tasolla tuotu esiin. Verkkosisältöjen pääasiallisena aiheena on hakijasta julkaistu etsintäkuulutus.

Silloin kun poistettavaksi pyydytyissä url-hakutuloslinkeistä on käsitelty hakijan rikosta ja mahdollisesti siihen liittyvää rangaistusta, hakijan asiaa lähtökohtaisesti peilataan siihen kansainväliseen erityislainsäädäntöön, joka määrittelee yleisesti rikoksiin syyllistymistä koskevien tietojen saatavuuden ajallista ulottuvuutta.

Arvioinnissa on kuitenkin, kuten Euroopan neuvoston tietosuojaneuvoston tulkintaohjeessa on todettu, otettava huomioon käsittelyn alkuperäiset tarkoitukset sekä kysymyksessä olevaan tietoon sovellettavissa olevat alkuperäiset säilytysajat.

Kysymyksessä olevissa verkkosisällöissä pääasiallisena aiheena on hakijasta julkaistu etsintäkuulutus. Etsintäkuulutus ei enää ole voimassa. Yleisön ei enää ole syytä ilmoittaa hakijaa koskevista havainnoistaan poliisille. Tietojen saatavilla oloa ei ajan kulumisesta johtuen voida enää pitää perusteltuna.

Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 34 §:n 1 momentin, oikeastaan 2 momentin, 4 kohdan mukaan muut henkilöiden tavoittamiseksi, valvomiseksi, tarkkailemiseksi ja suojaamiseksi käsiteltävät etsintäkuulutusta koskevat tiedot poistetaan kolmen vuoden kuluttua kuulutuksen peruuttamisesta tai päättymisestä. Hakijasta julkaistun etsintäkuulutuksen voimassaolo on päättynyt huhtikuussa 2011. Jos hakijan asiaa peilataan tähän säilyttämisaikasäännökseen, voidaan todeta, että tieto hakijaa koskevasta etsintäkuulutuksesta ei enää ole yhteiskunnallisesti merkityksellinen.

Valituksessa esitetyt vaatimukset

Apulaistietosuojavaltuutetun päätös on kumottava ja hallinto-oikeuden on määrättävä, ettei hakutuloksia tarvitse poistaa hakijan nimillä tehtyjen hakujen tuloksista. Toissijaisesti asia on palautettava apulaistietosuojavaltuutetulle uudelleen ratkaistavaksi soveltamatta erilaisia arviointikriteerejä yhtäältä tietoon siitä, että hakija on pakoillut vankeusrangaistustaan ja toisaalta muihin tietoihin hakijan rikoksesta ja rangaistuksessa.

Valituksessa on esitetty muun ohella seuraavaa:

Laillista perustetta määrätä nyt kyseessä olevia hakutuloksia poistettavaksi ei ole. Hakutulokset ovat EU:n tietosuojasetuksen 17 artiklan 3 kohdan a alakohdan tarkoittamalla tavalla tarpeen sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevan oikeuden käyttämiseksi. Niiden saatavilla pitämiseksi on myös tietosuojasetuksen 21 artiklan 2 kohdan tarkoittamalla tavalla huomattavan tärkeä ja perusteltu syy. Kyseiset edellytykset täyttyvät, koska hakijan yksityisyydenintressien ja sananvapauden (ja siihen kuuluvan yleisön tiedonsaantioikeuden) välinen intressipunninta kallistuu hakutulosten saatavilla pitämisen puolelle.

Hakija on syyllistynyt vakavaan ja edelleen oikeutetun julkisen huomion ja keskustelun kohteena olevaan rikokseen. Huomioiden hakijan rikoksen vakavuus ja hänen toimintansa kiinteistönvälittäjänä on katsottava, että hakijalla on julkinen asema. Nyt kyseessä olevat uutisjutut ovat myös oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla oikeutetun julkisen huomion kohteita. Myös muut oikeuskäytännön mukaan huomioitavat tekijät tukevat hakutulosten jättämistä saataville. Ei ole perustetta sille, että hakijan vankeusrangaistuksen pakoilua koskevaan uutiskirjoitteluun sovellettaisiin tiukempia arviointikriteerejä kuin uutiskirjoitteluun, joka kertoo riidattomasti edelleen relevantilla tavalla hakijan rikoksesta ja rangaistuksesta.

Käsillä olevassa asiassa on punnittava hakijan yksityisyydensuojaintressiä sananvapautta ja yleisön tiedonsaantioikeutta vastaan. Tässä intressipunninnassa on huomioitava EU-tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen relevantti oikeuskäytäntö.

Tiivistäen voidaan todeta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vahvistaneen, että intressipunninnassa olisi huomioitava seuraavat seikat: (a) aineiston oikeutettu huomioarvo ja relevanssi yleiselle keskustelulle, (b) kyseisen henkilön tunnettuisuus tai julkinen asema, (c) kyseisen henkilön aiempi toiminta, (d) tietojen hankkimistapa ja tietojen oikeellisuus, (e) tietojen

julkaisemisen sisältö, muoto ja seuraukset sekä (f) rekisterinpitäjään mahdollisesti kohdistuvien toimenpiteiden ankaruus. Mikään yksittäinen seikka ei välttämättä ole ratkaiseva sellaisenaan, mutta yleisesti voidaan todeta vahvan lähtökohdan olevan, ettei hakutuloksia tulisi määrätä poistettaviksi, jos ne johtavat tietoihin, jotka liittyvät julkisessa asemassa oleviin henkilöihin.

Hakutulosten liittyminen oikeutetun julkisen intressin tai huomion keskusteluun on tekijä, joka vahvasti puoltaa hakutulosten jättämistä saataville. Oikeuskäytännössä oikeutetun julkisen keskustelun kohteeksi ei ole katsottu vain politiikkaa, vaan myös esimerkiksi vakavat rikokset. Tätä seikkaa on pidetty arviossa erityisen tärkeänä ja oikeuskäytännössä sitä on kuvattu arvion kannalta olennaiseksi tekijäksi.

Google LLC käsittää olevansa apulaistietosuojavaltuutetun kanssa periaatteessa samaa mieltä siitä, että hakijan törkeä huumausainerikos on siinä määrin vakava, että se on edelleen oikeutetun julkisen huomion ja keskustelun kohteena oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla.

Valituksenalaisessa päätöksessä apulaistietosuojavaltuutettu kuitenkin pyrkii luomaan eron hakijan rikokseen, rangaistukseen ja henkilöön edelleen kohdistuvan oikeutetun huomion ja nyt kyseessä olevien uutisjuttujen välille olennaisesti sillä perusteella, että linkitetyt aineistot koskevat pääosin hakijan pakomatkaa ja etsintäkuulutusta, eivätkä hänen laajempaa rikostaan ja rangaistustaan. Näin ollen hakijan rikokseen ja rangaistukseen kohdistuva oikeutettu huomio ei ulottuisi koskemaan hakijan pakomatkaa. Jälkimmäistä tulisi arvioida erikseen ja sitä koskevat tiedot tulisi huomattavasti aikaisemmin katsoa ”vanhentuneiksi” julkisen relevanssin ja huomionarvon kannalta.

Kyseinen lähestymistapa on virheellinen. Hakijan rikos, rangaistus ja rangaistuksen pakoilu ovat osa samaa kertomusta tai tarinaa. Tiettyä osaa kertomuksesta, kuten esimerkiksi pakoilua, ei tulisi erottaa tapahtumankulusta ja siten saattaa oman itsenäisen, muuta kertomusta huomattavasti ankaramman arvioinnin kohteeksi.

Olisi erikoista, että vaikka yleisöllä sinänsä olisi oikeus saada tietoja rikoksesta ja siihen liittyvästä rangaistuksesta, sillä ei kuitenkaan olisi oikeutta saada tietoa tekokokonaisuuden moitittavuutta lisäävästä seikasta, eli siitä, että hakija ei myöskään ilmoittautunut suorittamaan vankeusrangaistustaan tai siitä, että hän pakoili viranomaisia kuukausien ajan.

Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö edellyttää, että arvioitavien uutisjuttujen laajempi asiayhteys huomioidaan. On tavanomaista, että kehittyvää uutistilannetta koskevat jutut kirjoitetaan esimerkiksi nykyhetken aikamuotoon tai ne rajoittuvat koskemaan tiettyä osaa laajemmasta kokonaiskertomuksesta kuten esimerkiksi nyt kyseessä olevan etsintäkuulutuksen tiettyä päivää tai tapahtumaa. Tällaiset uutiskirjoitukset ovat tästä huolimatta osa laajempaa kokonaisuutta. Ne tulee ymmärtää tässä asiayhteydessä ja osaksi oikeutetun julkisen huomion kohdetta.

Uutistarinaa tulisi arvioida kokonaisuutena. Nyt kyseessä olevat kirjoitukset ovat osa tätä kokonaisuutta. Jos ja kun yleisöllä on oikeutettu intressi saada

tietoja hakijan rikoksesta ja rangaistuksesta, yleisöllä tulisi myös katsoa olevan oikeutettu intressi tietää hakijan paenneen rangaistustaan.

Se, että hakija viimein ilmoittautui vankilaan, eivät ole saattaneet aiemman kirjoittelun oikeellisuutta kyseenalaiseksi. Asiassa on edelleen riidatonta, että nyt kyseessä oleva kirjoittelu on totuudenmukaista ja oikeaa.

Tietosuojavaltuutetun toimiston käytäntönä on ollut viitata rikosrekisteritietojen säilytysaikasääntöihin arvioidessaan sitä, onko tietty uutisartikkeli edelleen relevantti julkisen huomion kohteena. Mainitun lain 10 §:n 2 momentin nojalla yli viiden vuoden vankeusrangaistukseen johtaneiden rikosten tiedot tulisi säilyttää, kunnes asianomainen henkilö on kuollut tai täyttää 90 vuotta. Tähän säilytysaikaan verrattuna hakijan toiminta olisi selvästi edelleen katsottava relevantiksi huomion kohteeksi.

Valituksenalaisessa päätöksessä apulaistietosuojavaltuutettu on kuitenkin poikkeuksellisesti arvioinut asiaa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain valossa. Näin lienee toimittu, koska rikosrekisterilaki ei sisällä nimenomaista etsintäkuulutuksia koskevaa sääntöä.

On kyseenalaista, missä määrin viranomaisten säilytysaikoja koskeva sääntely soveltuu ylipäänsä vertailukohdaksi arvioitaessa sitä, onko tietty uutinen edelleen oikeutettu yleisen huomion kohde. Viranomaistietojen säilytysajat ovat täysin eri asia kuin kysymys siitä, kauanko jokin uutisointi on edelleen relevantti laajemman sananvapausääntelyn valossa. Luodessaan viranomaistietojen säilytysaikoja koskevaa lainsäädäntöä lainsäätäjät harkitsee sääntelyä huomattavasti suppeammasta näkökulmasta, eikä esimerkiksi huomioi lainkaan sananvapauden tai hakukoneiden toiminnan näkökulmaa.

Jos oikeuskäytännössä luotaisiin automaattinen yhteys viranomaistietojen säilytysaikojen ja oikeutettu intressi/huomio -arvion välille, rajoittaisi tämä myös lainsäätäjän toimintavapautta epätarkoituksenmukaisella tavalla. Lainsäätäjät ei enää voisi rajoittaa viranomaistietojen säilytysaikoja rajoittamatta samalla sananvapautta ja julkista keskustelua ja säilytysajat saattaisivat muodostua epätarkoituksenmukaisen pitkiksi.

Tietosuojavaltuutetun toimisto viittaa viranomaistietojen säilytysaikoja koskevaan sääntelyyn lähinnä sillä perusteella, että sääntely heijastelee yleisesti taustalla vaikuttavia yhteiskunnallisia arvoja. Sääntelyyn ei siis viitata intressipunnintaan varsinaisesti sovellettavina lakinormeina.

Intressipunninnassa tulisi näin ollen joka tapauksessa keskittyä taustalla vaikuttaviin yhteiskunnallisiin arvioihin. Intressipunninnassa ei tulisi olla kyse säilytysaikasääntelyn yksityiskohtaisesta lain soveltamisen harjoituksesta, kun huomioidaan erityisesti, että yksittäisen säilytysaikasäännön ja hakukonetuloksen poistoarvion tarkoitukset voivat olla täysin erilaiset.

Näin ollen esimerkiksi pelkästään se, että rikosrekisterilaissa ei ole nimenomaista säännöstä etsintäkuulutusten osalta, ei tarkoita sitä, että intressipunninnassa olisi poikettava yleisestä linjasta. Ydinkysymyksen ei tulisi olla yksittäisiin säilytysaikanormeihin liittyvä lain tulkinta ja lain soveltaminen, vaan taustalla vaikuttavat yhteiskunnalliset arvot ja kaikki relevantit seikat huomioiva kokonaisarvio.

Vastakkainen tulkinta voisi johtaa myös hyvin hajanaiseen lähestymistapaan. Olisi kestävämpi jakaa väärinkäytöstä koskeva kokonaiskertomus erillisiin osiin, joihin kaikkiin sovellettaisiin jotain yksittäistä säilytysaikaanormia määräävänä sille, onko kyseinen osa kertomusta edelleen relevantti julkiselle keskustelulle. Asiassa pitäisi soveltaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa suhteessa kokonaiskertomukseen.

On kyseenalaista, missä määrin juuri poliisihenkilötietolaki on soveltuva vertailukohtaksi. Kokonaiskertomukseen tulisi soveltaa samaa vertailukohtaa. Tietosuojavaltuutetun toimiston käytäntönä on ollut viitata rikosrekisterilakiin vertailukohtana. Poliisihenkilötietolain säilytysajat ovat kuitenkin yleisesti lyhyempiä kuin rikosrekisterilain säilytysajat, jopa vastaavien rikosten osalta. Lait eivät siis edusta yhdenmukaisia yhteiskunnallisia arvoja säilytysaikojen osalta. Yhtä lakia ei voida käyttää täyttämään aukkoja toisessa laissa. Tämä tarkoittaisi epäyhdenmukaisten tausta-arvojen soveltamista kokonaisuuden eri osiin.

Asiassa on siten katsottava olevan käsillä oikeutettu julkinen intressi tai huomio, ei vain hakijan rikosta ja rangaistusta koskeviin tietoihin, vaan myös siihen, että hakija lainvastaisesti pakoili rangaistustaan. Ei ole perusteltua erottaa jälkimmäistä osaa kokonaiskertomuksesta omaksi, paljon ankaramman arvion kohteeksi, lähinnä vain sillä perusteella, ettei rikosrekisterilaki sisällä nimenomaista sääntöä tietyn yksittäisen tietotyypin osalta.

Toinen tekijä, joka oikeuskäytännön mukaan vahvasti puoltaa hakutulosten saatavavilla oloa on se, että tieto liittyy henkilöön, jolla on julkinen asema. Hakijalla on julkinen asema nyt relevantilla tavalla kahdessa suhteessa. Hakija on syyllistynyt vakavaan rikokseen. Hakija on myös liike-elämän toimija. Kaupparekisteristä ilmenee, että hakija toimii tällä hetkellä kiinteistövälitysyrityksen toimitusjohtajana ja hallituksen jäsenenä. Yleisön on pystyttävä luottamaan hakijaan arvokkaimpien henkilökohtaisten kauppajensa yhteydessä eli ostaessaan ja myydessään kotiaan tai muita kiinteistöjä. Hakija on itsekin todennut harjoittavansa julkista ammattia.

Nyt kyseessä oleva mediahuomio on ollut ennakoitava seuraus siitä, että hakija pakoili pitkää vankeusrangaistustaan kuukausia, erityisesti kun vielä huomioidaan hänen olleen Interpol Red Notice -kuulutuksen ja tehostetun haun kohteena.

Keskeinen syy periaatteelle liikehenkilöiden julkisesta asemasta on yleisön suojeleminen, jotta yleisöllä olisi itsenäinen mahdollisuus arvioida liikekumppaneidensa luotettavuutta. Liikehenkilön luotettavuuden arvioinnissa ei ole mitään syytä erotella rangaistusta ja rangaistuksen pakoilua.

Nyt kyseessä olevien hakutulosten takaa löytyvät tiedot perustuvat poliisin viralliseen tiedottamiseen, jonka nimenomaisena tarkoituksena on ollut tulla median ja laajan yleisön tietoon. Asiassa on myös riidatonta, että tiedot ovat oikeita. Näin ollen tämäkin tekijä tukee hakutulosten jättämistä saataville.

Linkitetty uutisartikkelit ovat sisällöltään totuudenmukaista uutiskirjoittelua ilman liiallista negatiivista tai hakijaa loukkaavaa kommentointia. Vaikka esimerkiksi ilmaisua “[REDACTED]” voidaan pitää jossain

määrin dramaattisena, ilmaisu ei selvästikään ylitä asianmukaisen mediaraportoinnin rajaa.

Kaikki linkitetyt aineistot ovat selvästi päivättyjä. Lukijalle on siten selvää, että ne kertovat menneistä tapahtumista. Kuten yllä on todettu, ei ole sellaista oikeuskäytäntöä, jonka nojalla ”reaaliaikaiseen” raportointiin kehittyvään uutistilanteen tulisi soveltaa tiukempia arviointikriteerejä kuin takaisinkatsovaan uutiskirjoitteluun siitä huolimatta, että ensiksi mainittu usein laaditaan nykyhetken aikamuotoon ja siten saattaa kertoa vain kokonaiskertomuksen tietyistä osista.

Hakija ei ole edes varsinaisesti väittänyt, että ihmiset olisivat usein ilmoittaneet hakijasta poliisille luullen hänen edelleen pakoilevan rangaistustaan. Hakijan hakemuksensa tueksi esittämät henkilökohtaiset haitat liittyvät itse asiassa hänen liiketoimintaansa ja ovat samoja, joita hän joka tapauksessa kärsisi rikoksen ja rangaistuksen tunnettuna olemisen johdosta.

Hakijan rikoksen huomioarvosta hänelle mahdollisesti aiheutuva haitta ei ole luonteeltaan sellaista, että se ohittaisi yleisön oikeutetun intressin saada tietoja tapauksesta tai hakijan julkisesta asemasta seuraavan huomioarvon. Näin ollen ei myöskään ole perusteltua soveltaa tiukempia arviointikriteerejä hakijan pakomatkaa koskevaan kirjoitteluun kuin muuhun kirjoitteluun hakijan rikoksesta, huomioiden sen, että näihin liittyvät väitetyt haitat ovat olennaisesti samat. Se seikka, että hakijan rikokseen liittyvä mediahuomio on sattunut keskittymään hakijaa koskeneeseen etsintäkuulutukseen ja hänen kiinni saamiseen tähdänneeseen Interpol-operaatioon, ei tulisi muuttaa kokonaisuuden ja hakijan aseman arviointia.

Oikeuskäytännön mukaan intressipunninnassa huomioitavat tekijät puoltavat hakutulosten saataville jättämistä. Hakijalla on julkinen asema ja kirjoittelu koskee oikeuskäytännössä oikeutetun julkisen intressin kohteena olevaa asiaa. Myöskään muut huomioitavat tekijät eivät puolla hakutulosten poistamista.

Asian käsittely ja selvittäminen

Apulaistietosuojavaltuutettu on antanut lausunnon, jossa on todettu muun ohella seuraavaa:

Kysymyksessä olevien uutisartikkeleiden aiheena ei ole hakijan vankeusrangaistuksen pakoilu. Kysymyksessä olevat uutisartikkelit ovat sisällöltään lyhyitä ja ne pohjautuvat poliisin julkaisemaan etsintäkuulutusta koskevaan viranomaistiedotteeseen. Poliisi oli julkaissut etsintäkuulutustiedot hakijan kiinni saamiseksi. Uutisartikkelit ovat pääosin heinäkuulta 2010, ja uutissisällöissä on todettu, että hakija oli helmikuussa tuomittu yhdeksän vuoden ja neljän kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen törkeästä huumausainerikoksesta. Uutissisällöissä on niin ikään kerrottu hakijan liikkeistä ja kuvailtu hänen tunnusmerkkejään. Osassa uutisartikkeleista on lisäksi kerrottu poliisin osallistuneen Interpolin Infra-Red-operaatioon. Rikoksen sisältöä tai tuomioon johtaneita seikkoja ei sen sijaan ole lainkaan uutissisällöissä selostettu.

Uutisartikkelissa ilmoitettu päiväys ei aina ole tae siitä, että lukija ymmärtää tietojen kuvaavan menneitä tapahtumia. Erityisesti sosiaalisen median aikakaudella on ollut yleisesti havaittavissa, että ihmiset jakavat vanhojakin uutissisältöjä ymmärtämättä tai huomaamatta, että kysymys on vanhoista julkaisuista. Kysymyksessä olevien uutisartikkeleiden osalta merkitystä on muun muassa otsikoinnilla. Esimerkiksi url-hakutuloslinkin 6 takaa on löydettävissä Ylen uutisartikkeli otsikolla [REDACTED]. Url-hakutuloslinkin 4 takaa puolestaan on löydettävissä Alibin uutisartikkeli otsikolla [REDACTED]. Tällainen otsikointi on omiaan johtamaan lukijaa harhaan. Ainakin uutisartikkelin päiväykseen huomiota kiinnittämätön lukija saattaa kuvitella, että poliisi edelleen pyytää vihjeitä hakijan olinpaikasta. Alibin uutisartikkelin otsikointi ja lupaus palkkiosta puolestaan ovat omiaan johtamaan perättömiin vihjeisiin. Poliisi on tehnyt asiassa voitavansa ja etsintäkuulutus on peruutettu huhtikuussa 2011. Valituksenalaisessa päätöksessä ei ole annettu ratkaisevaa merkitystä uutisartikkeleissa käytetylle aikamuodolle.

Ei ole olemassa erityislainsäädäntöä, joka linjaisi tiettyjen tietojen saatavilla pitämisen sallittavuutta nimenomaisesti internet-hakukoneissa. Asiaan voidaan kuitenkin hakea johdantoa yleisesti lainsäädännöstä ja siitä, miten tällaisten tietojen saatavuutta on linjattu suomalaisessa yhteiskunnassa. Jos asiaa tarkastellaan tiedotusvälineiden näkökulmasta, huomioitavaksi tulevat Suomen Journalistiliiton laatimat Journalistin ohjeet ja Julkisen sanan neuvoston ratkaisut. Jos tutkintapyyntöä, syytteestä tai tuomiosta on julkaistu uutinen, asiaa on Journalistin ohjeiden mukaisesti mahdollisuuksien mukaan seurattava loppuun saakka. Nyt kysymyksessä olevissa uutisartikkeleissa tapahtumia ei ole seurattu loppuun saakka – artikkeleissa ei esimerkiksi ole ilmoitettu, että hakijaa ei enää etsitä. Tapahtumien loppuun seuraaminen olisi ollut ensiarvoisen tärkeää sen varmistamiseksi, että poliisille ei tehtäisi tarpeettomia ilmoituksia hakijan olinpaikasta tai luullusta olinpaikasta.

Uutisointia hakijan pakoilusta olisi perustellusti mahdollista arvioida toisin. Hakijan rikos on siinä määrin vakava, että se on edelleen katsottava oikeutetun julkisen huomion ja keskustelun kohteeksi. Näin voidaan todeta olevan myös hakijan saaman vankeusrangaistuksen ja sitä koskevan pakoilun osalta. Hakijan pakoilu on ollutkin uutisoinnin kohteena. Osa kysymyksessä olevista verkkosisällöistä on löydettävissä myös mulla kuin hakijan entisellä nimellä tehtävillä Google Search -hauilla.

Euroopan unionin tuomioistuimen tuomiossa C-136/17 on todettu, että ”hakukoneen ylläpitäjän on hyväksyttävä sellaisille internetsivuille johtavien linkkien osalta esitetty hakutulosten luettelosta poistamista koskeva pyyntö, joilla on tällaisia tietoja, jos kyseiset tiedot liittyvät kyseessä olevan tuomioistuinmenettelyn aikaisempaan vaiheeseen eivätkä kyseisen menettelyn kulun johdosta vastaa enää tämän hetkistä tilannetta, siltä osin kuin mainitun direktiivin 8 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen tärkeiden yleistä etua koskevien syiden tarkastuksen yhteydessä todetaan, että kun otetaan huomioon kaikki käsiteltävän tapauksen olosuhteet, rekisteröidyn perusoikeudet, jotka on taattu perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklalla, syrjäyttävät mahdollisesti kiinnostuneiden internetin käyttäjien perusoikeuskirjan 11 artiklalla suojatut perusoikeudet.” Edellä mainittua oikeusohjetta voidaan analogisesti soveltaa myös käsillä

olevaan tapaukseen. Kysymyksessä olevat verkkosisällöt pohjautuvat viranomaistiedotteeseen, joka oli julkaistu hakijan kiinni saamiseksi. Verkkosisällöissä ei ole varsinaisesti uutisoitu hakijan pakoilusta, vaan pyydetty ilmoittamaan häntä koskevista havainnoista poliisille. Hakijan pakoilu ilmenee välillisesti uutisoinnista, mutta se ei varsinaisesti ole uutisoinnin aiheena. Tieto hakijan etsintäkuulutuksesta on vanhentunut.

Suurella yleisöllä ei lähtökohtaisesti voida katsoa olevan intressiä saada nyt kysymyksessä olevia vanhentuneita, poliisin viranomaistiedotteeseen perustuneita ja sittemmin merkityksensä menettäneitä tietoja. Merkitystä on myös sillä, että tiedot ovat edellä mainitusti pääasiallisesti saatavissa Google Search -hakukoneesta myös muilla kuin hakijan entisellä nimellä tehtävillä hauilla. Nyt kysymyksessä olevien url-hakutulolinkkien lisäksi hakijan entisellä nimellä tehtävän Google Search -haun yhteydessä on saatavilla myös url-hakutulolinkki, jonka takaa on löydettävissä tietoa paitsi hakijan etsintäkuulutuksesta myös sen taustalla vaikuttaneista seikoista. Huolimatta nyt kysymyksessä olevien url-hakutulolinkkien poistamisesta tämä url-hakutulolinkki olisi edelleen saatavilla hakijan entisellä nimellä tehtävällä Google Search -haulla. Suuri yleisö edelleen siis saisi tietoa hakijan pakoilusta. Näin ollen voidaan todeta, että kysymyksessä olevien url-hakutulolinkkien poistamisella hakijan entisellä nimellä tehtävien hakujen yhteydestä ei juurikaan ole vaikutuksia suuren yleisön relevantteihin tiedonsaantioikeuksiin.

Käsillä olevaa asiaa on arvioitu poiketen tietosuojavaltuutetun toimiston rikostietoja koskevasta linjasta. Harkinnassa on otettu huomioon käsillä olevan asian erityispiirteet. Kysymyksessä olevissa uutisartikkeleissa ei ole kysymys varsinaisesta rikosuutisoinnista, vaan hakijan kiinni saamiseksi julkaistun viranomaistiedotteen referoinnista. Uutisointi on ollut suppeaa, eikä hakijan rikoksesta ole kerrottu muuta kuin rikosnimike ja hänen saamansa vankeusrangaistuksen pituus. Uutissisällöissä ei varsinaisesti ole kuvattu hakijan pakoilua, vaan lähinnä pyydetty yleisöä ilmoittamaan hakijaa koskevista havainnoistaan poliisille. Hakija on sittemmin saatu kiinni, eikä poliisi enää pyydä häntä koskevien havaintojen ilmoittamista. Edellä mainituista seikoista johtuen käsillä olevan asian arvioinnissa lähtökohdaksi on rikosrekisterilain sijasta otettu henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettu laki, erityisesti sen 34 §:ssä säädetty. Käsillä olevaa asiaa on arvioitu suhteessa kysymyksessä olevien tietojen alkuperäisiin säilytysaikoihin. Ottaen huomioon mainittu alkuperäinen säilytysaika ja se, että hakija oli sittemmin saatu kiinni sekä myös se, että tehtäessä Google Search -haku hakijan entisellä nimellä, edelleen on saatavissa tietoa nimenomaisesti myös hakijan pakoilusta, on apulaistietosuojavaltuutettu asiaa kokonaisuutena arvioiden katsonut, että tieto hakijaa koskevasta vanhentuneesta etsintäkuulutuksesta ei enää ole yhteiskunnallisesti merkityksellinen.

Nyt kysymyksessä olevat tiedot eivät liity hakijan nykyiseen työhön. Yleisön perustellun intressin arvioimisessa merkitystä voitaisiin antaa rikoksen lajille. Esimerkiksi petokseen ja muuhun epärehellisyyteen tai maksuvälinerikokseen syyllystyneen henkilön osalta asiaa olisi mahdollisesti perusteltua arvioida toisin. Käsillä olevassa asiassa on edelleen kysymys vanhentuneesta tiedosta ja sen saatavilla pitämisestä. Hakija käyttää kiinteistönvälitystoiminnassaan nykyistä nimeään. Harva hakijan palveluita harkitseva tuskin osaa tehdä

Google Search -hakua nimenomaan hakijan entisellä nimellä, jolla kysymyksessä olevat tiedot ovat saatavissa.

██████████ on antanut selityksen, jossa on todettu muun ohella seuraavaa:

██████████ ei ole yrittänyt välttää vakavista huumausainerikoksista saamaansa noin yhdeksän vuoden mittaista vankeustuomiota. Poistopyynnön kohteena olevat linkit koskevat aikaa, jolloin tuomio ei ollut lainvoimainen. ██████████ tuomiota ei ole käsitelty millään lailla, vaan poistopyynnön kohteena olevat linkit ja artikkelit koskevat etsintäkuulutusta, joka ei ole ollut enää noin 10 vuoteen voimassa. Artikkelien tiedot eivät pidä paikkansa ja ovat vanhentuneita. Artikkelit aiheuttavat ██████████ huolta ja pelkoa ja mahdollistavat kenen tahansa kansalaisen käyttää oikeuttaan kansalaispidätykseen. Lisäksi syntyy aiheettomia väärinkäsityksiä ja viranomaiselle mahdollisesti turhaa työtä.

Google LLC on antanut vastaselityksen, jossa on todettu muun ohella seuraavaa:

Asiassa on järjestettävä suullinen käsittely, mikäli hallinto-oikeus perustaa ratkaisunsa sellaiselle tosiseikkapäätelmälle, joka olisi vastoin Googlen esittämää.

Apulaistietosuojavaltuutettu nojautuu liian suppeaan tulkintaan siitä, mikä kirjoitusten aihe itse asiassa on. Esimerkiksi Iltalehden artikkelin (url-hakutuloslinski 2) otsikko on ”██████████”, mikä jo itsessään kertoo kirjoituksen aiheena olevan hakijan pakomatka. Kirjoituksista ilmenee myös hakijan rikos, hänen rangaistuksensa, hänen oleskelupaikkansa pakomatkan aikana sekä vastaavia hänen pakomatkaansa suoraan liittyviä seikkoja.

Apulaistietosuojavaltuutettu näyttää myös soveltavan perusteettoman suppeaa käsitystä siitä, milloin tiettyä kirjoitusta voidaan pitää tietyn julkisen mielenkiinnon aiheen kannalta relevanttina. Oikeuskäytännössä ei ole asetettu vaatimusta, jonka mukaan tiedon tulisi olla suppeasti tulkiten välittömän relevanttia julkisen mielenkiinnon ja keskustelun aiheen kannalta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut riittäväksi, että aineisto ainakin jossain määrin liittyy tällaiseen aiheeseen.

Julkisessa asemassa olevien henkilöiden osalta vain ”aidon yksityiset” tiedot tulisi määrätä poistettavaksi, kun taas muiden heitä koskevien tietojen tulisi olla saatavilla. Hakijan vakavaan rikokseen liittyvää etsintäkuulutusta ja sitä, että poliisi aktiivisesti tiedotti asiasta, ei käsillä olevissa olosuhteissa kohtuudella voida pitää hakijaa koskevana aidon yksityisenä tietona.

Demokraattisessa yhteiskunnassa viranomaisten tehtävänä ei julkisessa asemassa olevien henkilöiden osalta ole ennalta määrittellä, mitä tietoja yleisö tarvitsee tai mitä tietoja tässä yhteydessä voidaan pitää relevantteina. Tällaisessa asemassa olevien henkilöiden osalta kysymys onkin siitä, onko tieto aidon yksityistä vai ei. WP29 -ohjeet eivät tältä osin näyttäisi erottelvan eri tilanteita sen mukaan, perustuuko henkilön julkinen rooli esimerkiksi

hänen asemaansa politiikassa vai hänen syyllistymiseensä vakavaan rikokseen. Jos hallinto-oikeus hyväksyy apulaistietosuojavaltuutetun perustelut tältä osin, se antaa samalla myös poliittisessa roolissa olevia henkilöitä koskevan ennakkopäätöksen. Vaihtoehtoisesti hallinto-oikeuden tulisi luoda oikeuskäytäntöön uusi periaate siitä, että erilaisissa julkisissa rooleissa olevat henkilöt olisi eroteltava arvioinnissa toisistaan.

Nyt kyseessä olevat tiedot ovat joka tapauksessa relevantteja hakijan julkisen roolin kannalta. Hakijan etsintäkuulutukseen liittyviä tietoja on kohtuudella pidettävä relevantteina hakijan rikoksen, rangaistuksen ja paon perusteella syntyvälle julkiselle roolille. Tietoja on lisäksi pidettävä relevantteina sen julkisen roolin kannalta, joka perustuu hakijan julkiseen ammattiin kiinteistövälittäjänä.

Median itsesääntelyohjeiden vaatimus siitä, että uutisasiaa seurataan alusta loppuun, on käsillä olevan asian kannalta epärelevantti. Vakiintuneesti katsotaan, ettei Julkisen sanan neuvoston journalistin ohjeita voida soveltaa tuomioistuimessa, koska kyseiset itsesääntelyohjeet ovat median toimintaedellytysten osalta perustuslain sananvapaussääntelyä tiukemmat. Ohjeet eivät muutoinkaan edellytä, että vanhoja uutisartikkeleita päivitetäisiin takautuvasti, vaan ne edellyttävät ainoastaan, että rikosliitännäistä uutisointia jatketaan tarvittaessa uusilla uutiskirjoituksilla.

Myös apulaistietosuojavaltuutetun väite, jonka mukaan ei ole taetta siitä, että lukijat huomaavat kirjoitusten päiväyksen, on epärelevantti. Käsillä olevassa asiassa on kyse puuttumisesta oikeuteen vastaanottaa ja levittää tietoja. Tällaista puuttumista ei voida oikeuttaa täysin spekulatiivisin perustein. Ei ole mitään taetta siitä, että yleisö välttämättä ymmärtäisi mitään mediakirjoittelua oikein. Asiassa ei ole esitetty mitään näyttöä siitä, että väärinkäsityksiä olisi aidosti tapahtunut.

Ainoa hakijan väittämä haitta koskee hänen julkista elinkeinotoimintaansa. Kaikki asiassa esiin nostetut mahdolliset muut haitat ovat spekulatiivisia. Vaikka hakija sinänsä on voinut kohdata ongelmia elinkeinotoiminnassaan, hän ei kuitenkaan ole konkreettisesti yksilöinyt, mitä elävän elämän seuraamuksia tästä on seurannut. Tällaiset ongelmat olisivat joka tapauksessa ennakoitava seuraamus siitä, että syyllistyy vakavaan rikokseen ja on ”[REDACTED]”. Hakijan elinkeinotoiminta myös selvästi jatkuu siitä huolimatta, että nyt kyseessä oleva aineisto on saatavilla.

Apulaistietosuojavaltuutettu on poikennut vakiintuneesta hallintokäytännöstään käyttää vertailukohtana rikosrekisterilakia ja soveltanut tässä asiassa poikkeuksellisesti poliisihenkilötietolakia. Apulaistietosuojavaltuutettu on hallinnon oikeusperiaatteiden valossa sidottu omaan vakiintuneeseen käytäntönsä. Apulaistietosuojavaltuutettu voi poiketa tästä käytännöstä vain, jos tälle on pätevä ja johdonmukainen peruste. Poikkeamisperusteena ei voi olla se, että rikosrekisterilakiin ei sisälly sääntöä, jossa nimenomaisesti mainittaisiin etsintäkuulutukset. Vertailukohtana on katsottu olevan tietyn sääntelyn ilmaisevat arvot, eikä säädös itsessään. Rikosrekisterilaki ja poliisihenkilötietolaki ilmaisevat erilaisia arvoja ja arvovalintoja. Apulaistietosuojavaltuutetun olisi pystyttävä perustelemaan valituksenalainen päätöksensä sillä, että hakijan asiaan tulisi jostakin syystä

soveltaa erilaisia arvoja ja arvovalintoja kuin muissa rikosliittännäisiin tietoihin liittyvissä hakutulosten poistamista koskevissa asioissa. Apulaistietosuojavaltuutettu ei näin ole kyennyt tekemään.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää suullisen käsittelyn järjestämistä koskevan vaatimuksen.

Hallinto-oikeus kumoaa valituksenalaisen päätöksen.

Perustelut

Suullinen käsittely

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 57 §:n 1 momentin mukaan hallintotuomioistuimen on järjestettävä suullinen käsittely, jos tuomioistuin pitää sitä tarpeellisena tai yksityinen asianosainen sitä vaatii. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan tuomioistuin voi asianosaisen vaatimuksesta huolimatta jättää suullisen käsittelyn järjestämättä, jos asian ratkaisemiseksi merkityksellisistä tosiseikoista on jo saatu riittävä selvitys, jonka perusteella asia voidaan ratkaista ilman, että tuomioistuimelle jää varteenotettava epäilystä tosiseikoista.

Kun otetaan huomioon asian käsittelyn eri vaiheissa kirjallisesti esitetty selvitys, hallinto-oikeus katsoo, että suullisessa käsittelyssä ei ole saatavissa asian ratkaisemiseksi merkityksellisistä tosiseikoista sellaista selvitystä, joka olisi asiakirjoista ilmenevän lisäksi tarpeen asian selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi. Hallinto-oikeus jättää näin ollen suullisen käsittelyn järjestämättä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 57 §:n 2 momentin 2 kohdan perusteella.

Pääasia

Unionin lainsäädäntö

Euroopan parlamentin ja neuvoston luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun asetuksen (EU) 2016/679 (jäljempänä tietosuojasetus) 17 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjä poistamaan rekisteröityä koskevat henkilötiedot ilman aiheetonta viivytystä, ja rekisterinpitäjällä on velvollisuus poistaa henkilötiedot ilman aiheetonta viivytystä, edellyttäen että rekisteröity vastustaa käsittelyä 21 artiklan 1 kohdan nojalla eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä.

Tietosuojasetuksen 21 artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseensa liittyvällä perusteella milloin

tahansa vastustaa häntä koskevien henkilötietojen käsittelyä, joka perustuu 6 artiklan 1 kohdan e tai f alakohtaan, kuten näihin säännöksiin perustuvaa profilointia. Rekisterinpitäjä ei saa enää käsitellä henkilötietoja, paitsi jos rekisterinpitäjä voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.

Tietosuojasetuksen 58 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan valvontaviranomaisella on toimivaltuus määrätä rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä noudattamaan rekisteröidyn pyyntöjä, jotka koskevat tähän asetukseen perustuvien rekisteröidyn oikeuksien käyttöä.

Tietosuojasetuksen perusteluosion kohdassa 4 on todettu, että henkilötietojen käsittely olisi suunniteltava niin, että se palvelee ihmistä. Oikeus henkilötietojen suojaan ei ole absoluuttinen; sitä on tarkasteltava suhteessa sen tehtävään yhteiskunnassa ja sen on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti oltava oikeassa suhteessa muihin perusoikeuksiin. Tässä asetuksessa kunnioitetaan kaikkia perusoikeuksia ja otetaan huomioon perusoikeuskirjassa tunnustetut vapaudet ja periaatteet sellaisina kuin ne ovat vahvistettuina perussopimuksissa, erityisesti jokaisen oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan, oikeus henkilötietojen suojaan, ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus, sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus, elinkeinovapaus, oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin sekä oikeus kulttuuriseen, uskonnolliseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen.

Tietosuojasetuksen perusteluosion kohdassa 65 on todettu, että luonnollisella henkilöllä olisi oltava oikeus saada häntä koskevat virheelliset henkilötiedot oikaistuiksi ja oikeus ”tulla unohdetuksi”, jos tietojen säilyttäminen rikkoo tätä asetusta tai rekisterinpitäjään sovellettavaa unionin oikeutta tai jäsenvaltion lainsäädäntöä. Rekisteröidyllä olisi erityisesti oltava oikeus siihen, että hänen henkilötietonsa poistetaan ja ettei niitä käsitellä sen jälkeen kun henkilötietoja ei enää tarvita niitä tarkoituksia varten, joita varten ne kerättiin tai jota varten niitä muutoin käsiteltiin, tai kun rekisteröity on perunut tietojenkäsittelyä koskevan suostumuksensa tai kun hän on vastustanut henkilötietojensa käsittelyä tai kun hänen henkilötietojensa käsittely ei muutoin ole tämän asetuksen säännösten mukaista. Tämä oikeus tulee kyseeseen erityisesti silloin kun rekisteröity on antanut suostumuksensa lapsena, eikä ole ollut täysin tietoinen tietojenkäsittelyyn liittyvistä riskeistä, ja haluaa myöhemmin poistaa tällaiset tiedot erityisesti internetistä. Rekisteröidyn olisi voitava käyttää tätä oikeutta siitä huolimatta, että hän ei enää ole lapsi. Henkilötietojen edelleen säilyttämisen tulisi kuitenkin olla lainmukaista, jos se on tarpeen sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevan oikeuden käyttämiseksi, lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi, kansanterveyteen liittyvää yleistä etua koskevista syistä, yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia taikka tilastollisia tarkoituksia varten tai oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.

Unionin oikeuskäytäntö

Euroopan unionin tuomioistuin (jäljempänä EUT) on sananvapautta ja yksityisyydensuojaa koskevassa asiassa C-131/12 linjannut henkilötietoina pidettävien url-hakutulosten poistamisesta internetin hakukoneesta ja katsonut, että hakukoneen ylläpitäjä on tietosuojadirektiivissä tarkoitettu rekisterinpitäjä. Tuomiossa C-131/12 todetut seikat on osin vahvistettu myös EUT:n tuomiossa C-136/17. Tuomioissa todettuja seikkoja voidaan edelleen käyttää tulkinta-apuna arvioitaessa tietojen poistamista hakutulosten luettelosta koskevia kriteereitä, vaikka tietosuoja-asetus on tullut voimaan tuomioiden antamisen jälkeen.

Tuomiossa C-131/12 todetaan, että henkilötietojen käsittely, jonka hakukoneen ylläpitäjä suorittaa, on omiaan vaikuttamaan merkittävästi yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suojaa koskeviin perusoikeuksiin, kun haku kyseisen koneen avulla suoritetaan luonnollisen henkilön nimellä, koska mainitun käsittelyn johdosta kaikki internetin käyttäjät voivat saada hakutulosten luettelossa sellaisen jäsenellyn katsauksen kyseistä henkilöä koskevista internetistä löydettävistä tiedoista, jotka liittyvät potentiaalisesti useisiin eri seikkoihin hänen yksityiselämästään ja joita ei ilman mainittua hakukonetta olisi voitu tai ne olisi pelkästään hyvin hankalasti voitu yhdistää toisiinsa, ja laatia siis kutakuinkin yksityiskohtaisen profiilin kyseessä olevasta henkilöstä. Lisäksi rekisteröidyn henkilön mainittuihin oikeuksiin puuttuminen on sitäkin suurempaa internetillä ja hakukoneilla – joiden johdosta tällaisista hakutulosten luetteloihin sisältyvistä tiedoista tulee sellaisia, että niitä voidaan katsella kaikkialla nyky-yhteiskunnassa olevan merkittävän aseman vuoksi (tuomion kohta 80).

EUT:n tuomion mukaan asiassa on tarve suorittaa intressipunninta sellaisissa tilanteissa, joissa url-hakutulosten poistamisella voisi olla seurauksia muiden internetin käyttäjien oikeutetulle tiedonsaamisen intressille. Tällöin on pyrittävä löytämään oikeudenmukainen tasapaino kyseisen tiedonsaamisen intressin ja rekisteröidyllä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan nojalla olevien perusoikeuksien välillä. Vaikka kyseisillä artikloilla suojatut rekisteröidyn oikeudet syrjäyttävät pääsääntöisesti internetin käyttäjien mainitun intressin, tasapaino voi kuitenkin riippua erityistapauksissa kyseessä olevien tietojen luonteesta ja niiden arkaluonteisuudesta rekisteröidyn yksityiselämän kannalta sekä yleisöllä olevasta intressistä saada kyseiset tiedot käyttöönsä, ja jälkimmäinen intressi voi olla erilainen muun muassa kyseisellä henkilöllä julkisuudessa olevan aseman perusteella (tuomion kohdat 74 ja 81).

EUT:n tuomion tuomiolauselman mukaan kun rekisteröity voi hänellä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan nojalla olevien perusoikeuksiensa suhteen vaatia, ettei tuomiossa tarkoitettuja tietoja aseteta enää suuren yleisön saataville sisällyttämällä ne hakutulosten luetteloon, kyseiset oikeudet syrjäyttävät lähtökohtaisesti paitsi hakukoneen ylläpitäjän taloudellisen intressin myös suurella yleisöllä olevan intressin saada mainitut tiedot saataviinsa tehdessään haun rekisteröidyn nimellä. Tästä ei kuitenkaan olisi kyse, jos ilmenee, että rekisteröidyllä julkisuudessa olevan aseman kaltaisista erityisistä syistä puuttuminen rekisteröidyn perusoikeuksiin on perusteltavissa sillä ensisijaisella intressillä, joka suurella yleisöllä on saada nuo tiedot saataviinsa kyseisen sisällyttämisen johdosta.

Asian taustaa ja poistettaviksi määrätyt hakutulolinkit

██████████ on 27.11.2018 pyytänyt Google LLC:tä poistamaan hänen nimellään ja entisellä nimellään ██████████ tehtyjen hakujen yhteydestä 11 hakutulolinkkiä. Google LLC ei ole suostunut pyyntöön. ██████████ on 31.1.2019 saattanut asian vireille tietosuojavaltuutetun toimistoon.

██████████ on poistopyynnössään vedonnut siihen, että saatavilla olevat tiedot vahingoittavat hänen liiketoimiaan. Hänellä on julkinen ammatti. ██████████ koskeva uutisointi koskee etsintäkuulutusta, joka ei ole ollut voimassa huhtikuun 2011 jälkeen.

Url-hakutulolinkin 1 takaa löytyy Iltalehden uutinen ██████████ otsikolla "██████████". Uutinen sisältää tiedon siitä, että Helsingin hovioikeus on tuominnut ██████████ yhdeksän vuoden ja neljän kuukauden vankeuteen törkeästä huumausainerikoksesta ja siitä, että ██████████ on piileskellyt poliisilta kahdeksan kuukauden ajan. Uutinen sisältää kuvan ██████████ kasvoista.

Url-hakutulolinkin 3 takaa löytyy Keski-suomalaisen uutinen ██████████ otsikolla "██████████". Uutinen sisältää tiedon ██████████ rikoksesta ja tuomiosta sekä poliisin saamista vihjeistä ██████████ olinpaikkaan liittyen. Lisäksi uutisessa mainitaan ██████████ syntymävuosi ja pituus sekä silmien ja hiusten väri. Uutisessa mainitaan, että poliisi pyytää ilmoittamaan tiedot ja havainnot ██████████ Helsingin poliisilaitoksen johtokeskukseen. Lisäksi uutisessa mainitaan, että ██████████ on yksi etsintäkuulutetuista henkilöistä, joita etsittiin laajassa kansainvälisen rikospoliisijärjestö Interpolin etsintäoperaatiossa.

Url-hakutulolinkin 4 takaa löytyy Alibin uutinen ██████████ otsikolla "██████████". Uutinen sisältää tiedon ██████████ rikoksesta ja tuomiosta sekä epäillyistä olinpaikoista ja hänen liikkumisestaan. Tiedot ██████████ pyydetään ilmoittamaan Helsingin poliisin johtokeskukseen. Alibi ilmoittaa uutisessa maksavansa ratkaisevasta tiedosta huomattavan palkkion, mikäli vihjeestä ilmoitetaan Alibin vihjenumeron. Uutinen sisältää kaksi kuvaa ██████████ kasvoista.

Url-hakutulolinkin 5 takaa löytyy Iltasanomien uutinen ██████████ otsikolla "██████████". Uutinen sisältää tiedon siitä, että poliisi osallistuu Interpolin Infra-Red-operaatioon, jossa etsitään aktiivisesti kahden viikon ajan kansainvälisesti etsintäkuulutettuja henkilöistä, ja että yksi ██████████ on ██████████. Uutinen sisältää tiedon ██████████ rikoksesta ja rangaistuksesta sekä hänen iästään ja pituudestaan. Uutinen sisältää kuvan ██████████ kasvoista.

Url-hakutulolinkin 6 takaa löytyy Ylen uutinen ██████████ otsikolla "██████████". Uutinen sisältää tiedon siitä, että poliisi etsii ██████████, ja että poliisi kaipaa yleisön vihjeitä. Uutinen sisältää maininnan ██████████ rikoksesta sekä epäillyistä olinpaikoista ja liikkumisesta. Lisäksi siinä kerrotaan, että ██████████ on todennäköisesti muuttanut ulkonäköään, ja että poliisi ei pidä ██████████ yleisölle vaarallisena. Tiedot ██████████

pyydetään ilmoittamaan Helsingin poliisin johtokeskukseen. Uutinen sisältää kaksi kuvaa [REDACTED] kasvoista.

Url-hakutuloslinkin 7 takaa löytyy Ylen uutinen [REDACTED] otsikolla ”[REDACTED]”. Uutinen sisältää tiedon [REDACTED] rikoksesta ja rangaistuksesta sekä epäillyistä olinpaikoista ja liikkumisesta. Lisäksi siinä mainitaan [REDACTED] ikä ja pituus. Uutisessa kerrotaan, että [REDACTED] on todennäköisesti muuttanut ulkonäköään, ja että poliisi ei pidä [REDACTED] yleisölle vaarallisena. Uutisessa mainitaan, että [REDACTED] on tavoiteltu osana kansainvälisen rikospoliisijärjestö Interpolin laajaa etsintäoperaatiota. Tiedot [REDACTED] pyydetään ilmoittamaan Helsingin poliisin johtokeskukseen. Uutinen sisältää kaksi kuvaa [REDACTED] kasvoista.

Url-hakutuloslinkin 8 takaa löytyy Suomi24-keskustelufoorumien keskustelu otsikolla ”[REDACTED]”. Keskustelunavaus on tehty [REDACTED]. Kirjoittajan mukaan [REDACTED] on ilmoittautunut vankilaan edellisenä päivänä. Kirjoituksessa kuvataan [REDACTED] tulevaa vankilassaoloaikaa alatyyliseen sävyyn.

Url-hakutuloslinkin 9 takaa löytyy MTV Uutisten uutinen [REDACTED] otsikolla ”[REDACTED]”. Uutinen sisältää tiedon siitä, että [REDACTED] ei ole onnistuttu löytämään Interpolin etsintäoperaatiossa. Uutinen sisältää tiedon [REDACTED] rikoksesta ja rangaistuksesta ja epäilyistä olinpaikasta. Uutinen sisältää kaksi kuvaa [REDACTED] kasvoista.

Url-hakutuloslukkien 10 ja 11 takaa löytyy MTV Uutisten uutinen [REDACTED] otsikolla ”[REDACTED]”. Uutinen sisältää tiedon siitä, että poliisi on saanut vihjeitä Interpolin Infra-Red-operaation myötä Suomessa etsityistä ammattirikollisista. Uutinen sisältää tiedon [REDACTED] rikoksesta ja rangaistuksesta sekä epäillyistä olinpaikoista ja liikkumisesta. Uutisessa mainitaan [REDACTED] ikä ja pituus. Uutinen sisältää kaksi kuvaa [REDACTED] kasvoista.

Apulaistietosuojavaltuutettu on määrännyt tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla, että rekisterinpitäjä Google LLC:n on noudatettava hakijan pyyntöä url-hakutuloslukkien poistamisesta.

Valituksenalaista päätöstä on perusteltu erityisesti sillä, että kysymyksessä olevissa verkkosisällöissä pääasiallisena aiheena on hakijasta julkaistu etsintäkuulutus, joka ei enää ole voimassa, eikä yleisön enää ole syytä ilmoittaa hakijaa koskevista havainnoistaan poliisille. Päätöksen mukaan tietojen saatavilla oloa ei ajan kulumisesta johtuen voida enää pitää perusteltuna. Päätöksessä on vedottu henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 34 §:n 2 momentin 4 kohtaan, ja todettu, että jos hakijan asiaa peilataan kyseiseen säilyttämisaikasäännökseen, tieto hakijaa koskevasta etsintäkuulutuksesta ei enää ole yhteiskunnallisesti merkityksellinen.

Kysymyksenasettelu

Hakukoneiden ylläpitäjät käsittelevät henkilötietoja oikeutettujen etujensa toteuttamiseksi, eli tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitetulla perusteella. Hakijan on katsottava vastustaneen häntä koskevien henkilötietojen käsittelyä tietosuoja-asetuksen 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseensa liittyvällä perusteella, jolloin rekisterinpitäjä ei saa enää käsitellä henkilötietoja, paitsi jos rekisterinpitäjä voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet.

Asiassa on hallinto-oikeudessa ratkaistavana, onko apulaistietosuojavaltuutettu voinut antaa rekisterinpitäjä Google LLC:lle yleisen tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisen määräyksen noudattaa hakijan pyyntöä kysymyksessä olevien url-hakutulolinkkien poistamisesta.

Asiassa on erityisesti arvioitava, onko rekisterinpitäjä Google LLC osoittanut tietosuoja-asetuksen 21 artiklan 1 kohdan tarkoittamalla tavalla, että kyseessä olevien hakijaa koskevien tietojen käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää hakijan edut, oikeudet ja vapaudet.

Url-hakutulolinkki 8

Url-hakutulolinkin 8 takaa ei löydy tietoa hakijaa koskevasta etsintäkuulutuksesta, vaan kyse on Suomi24-keskustelufoorumin keskustelusta, jossa aiheena on hakijan ilmoittautuminen vankilaan. Apulaistietosuojavaltuutettu ei näin ollen ole voinut antaa rekisterinpitäjä Google LLC:lle kyseistä hakutulolinkkiä koskevaa poistomääräystä sillä valituksenalaisella päätöksellä mainitulla perusteella, että kirjoituksen aiheena on hakijaa koskeva etsintäkuulutus. Valituksenalainen päätös on tältä osin kumottava.

Url-hakutulolinkit 1, 3–7 ja 9–11

Oikeuteen tulla unohdetuksi liittyvässä EUT:n tuomiossa C-131/12 on katsottu, että Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa tarkoitetut rekisteröidyn oikeudet syrjäyttävät lähtökohtaisesti suurella yleisöllä olevan intressin saada rekisteröidyn henkilötietoja hänen nimellään tehtävän haun perusteella. Näiden oikeuksien ja intressien välillä on kuitenkin pyrittävä löytämään oikeudenmukainen tasapaino, joka voi riippua kysymyksessä olevien tietojen luonteesta ja niiden arkaluonteisuudesta rekisteröidyn yksityiselämän kannalta sekä yleisöllä olevasta intressistä saada kyseiset tiedot käyttöönsä. Jälkimmäinen intressi voi olla erilainen muun muassa kysymyksessä olevalla henkilöllä julkisuudessa olevan aseman perusteella.

Nyt kyseessä olevissa internet-sivustojen aiheena on hakijan kansainvälistä etsintäkuulutusta koskeva uutisointi. Uutisissa on hakijan nimen ja iän lisäksi kerrottu julkinen tieto hakijan rikoksesta ja siitä annetusta tuomiosta. Osa uutisista sisältää hakijan kasvokuvia ja osassa uutisissa mainitaan hakijan pituus. Yhdessä uutisessa mainitaan hänen silmiensä väri. Neljässä uutisessa pyydetään ilmoittamaan havainnot [REDACTED] Helsingin poliisin johtokeskukseen.

Hakijalla on vakavaan rikokseen syyllistymisen vuoksi katsottava olevan yksityiselämän suojan ja sananvapauden välisen intressipunninnan kannalta unionin tuomioistuimen tuomiossa C-131/12 tarkoitettu asema julkisuudessa. Hakijalla voidaan katsoa olevan julkinen asema myös ammatinharjoittajana kiinteistövälitysyhtiön toimitusjohtajana ja hallituksen jäsenenä. Tuomiosta oli valituksenalaista päätöstä annettaessa kulunut 10 vuotta. Suuren yleisön tiedonsaanti-intressin hakijan rikoksen suhteen ei rikoksen vakavuuteen nähden voida katsoa kokonaan kadonneen ajan kulumisen vuoksi. Asiassa on kuitenkin ratkaistava, mikä merkitys asiassa on annettava sille, että uutiset koskevat hakijan etsintäkuulutusta, joka on sittemmin päättynyt. Etsintäkuulutusta koskeva tieto ei sinänsä ole salassa pidettävä tieto, taikka hakijan yksityiselämän suojan piiriin kuuluva tieto. Tällaisen tiedon löytyminen tehtäessä hakuja hakijan nimellä voi kuitenkin olla hakijan kannalta kiusallista ja vaikuttaa hänen liiketoimintaansa.

Hallinto-oikeus katsoo, että asiaa ei voi ratkaista kiinnittämällä yksinomaan huomiota henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 34 §:n 2 momentin 4 kohtaan säilytysaikasäännökseen, vaan hakijan asiaa on arvioitava kokonaisuutena. Suuren yleisön tiedonsaanti-intressin hakijan tekemän vakavan rikoksen suhteen on katsottava ulottuvan myös siihen, että hakija on vältellyt kuukausien ajan rangaistuksensa täytäntöönpanoa, ja ollut tämän vuoksi kansainvälisen etsintäkuulutuksen kohteena.

Intressipunninnassa on otettava huomioon, että hakijasta tehty etsintäkuulutus ei enää ole ollut voimassa, ja että uutisissa on pyydetty ilmoittamaan hakijasta tehdyistä havainnoista poliisille. Hakija on tehnyt poistopyynnön vuonna 2019, eli useita vuosia hänen etsintäkuulutustaan ja rikoksiaan koskevan uutisoinnin jälkeen. Hallinto-oikeus toteaa, että nyt kyseessä olevissa hakutuloksissa ilmenee kuitenkin ajankohta, jolloin uutiset on kirjoitettu. Ainoastaan neljässä uutisessa pyydetään ilmoittamaan hakijasta tehdyistä havainnoista poliisille. Edellä lausuttuun nähden intressipunninnassa ei voida antaa ratkaisevaa merkitystä sille seikalle, että suuri yleisö voi mahdollisesti erehtyä luulemaan, että hakijan etsintäkuulutus on edelleen voimassa.

Hallinto-oikeus katsoo yllä todettuja seikkoja kokonaisuutena punnitien, että hakijan oikeus yksityisyyden ja henkilötietojen suojaan ei tässä tapauksessa syrjäytä suurella yleisöllä olevaa intressiä saada rekisteröidyn henkilötietoja hänen nimellään ja entisellä nimellään tehtävän haun perusteella. Apulaistietosuojavaltuutettu ei ole voinut esittämillään perusteilla antaa Google LLC:lle määräystä tietosuojasetuksen 58 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaista määräystä noudattaa hakijan pyyntöä kysymyksessä olevien url-hakutulolinkkien poistamisesta. Valituksenalainen päätös on näin ollen kumottava.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut ja
Euroopan unionin perusoikeuskirja 11 artikla
Euroopan ihmisoikeussopimus 8 ja 10 artikla

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (HOL valituslupa 30).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet

Esittelijäjäsen

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu ja tulostettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmästä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös Google LLC:n asiamiehelle tavallisena tiedoksiantona
Maksutta
Tiedote oikeudenkäyntimaksusta korkeimmassa hallinto-oikeudessa

Jäljennös Apulaistietosuoja-valtuutettu
[REDACTED] tavallisena tiedoksiantona